

ZBIGNIEW KOPOCIŃSKI¹, KRZYSZTOF KOPOCIŃSKI²

Podpułkownik profesor doktor medycyny Stanisław Józef Konopka (1896-1982) – lekarz, oficer Wojska Polskiego, historyk medycyny

Lieutenant Colonel Professor Stanisław Józef Konopka, MD, PhD (1896-1982) – Physician, Polish Army Officer, Historian of Medicine

¹ Komisja Historyczna Wojskowej Izby Lekarskiej, 105. Kresowy Szpital Wojskowy z Przychodnią w Żarach

² Komisja Historyczna Wojskowej Izby Lekarskiej, 105. Kresowy Szpital Wojskowy z Przychodnią w Żarach

ABSTRAKT

Profesor Stanisław Józef Konopka to twórca i długoletni dyrektor Głównej Biblioteki Lekarskiej w Warszawie, znakomity historyk medycyny, mistrz bibliografii lekarskiej. W czasie I wojny światowej był oficerem C.K. Armii, a po odzyskaniu przez Polskę niepodległości służył aż do 1939 r. w Wojsku Polskim, gdzie osiągnął rangę podpułkownika. W latach 1918-1919 był w czasie walk polsko-ukraińskich uczestnikiem odsieczy Przemysła i Lwowa, następnie brał udział w wojnie polsko-bolszewickiej w 1920 r. Studia medyczne odbył na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, absolutorium uzyskał w 1925 r. Dyplom doktora wszech nauk lekarskich otrzymał pięć lat później na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie. W latach 1925-1939 był kierownikiem Biblioteki i Muzeum Lekarskiego w Szkole Podchorążych Sanitarnych w Warszawie. Podczas niemieckiej okupacji uczestniczył w tajnym nauczaniu, w 1943 r. został aresztowany przez Gestapo, przebywał w więzieniu na Pawiaku, a potem w niemieckich kacetach na Majdanku, Gross-Rosen i Litomierzycach. W czerwcu 1945 r. założył Główną Bibliotekę Lekarską, którą kierował i rozwijał do 1970 r., a placówka ta stała się w swojej kategorii znaczącym ośrodkiem nie tylko krajowym, ale i europejskim. Konopka był w latach 1957-1972 redaktorem czasopisma „Archiwum Historii Medycyny” oraz autorem ponad 420 opublikowanych prac. Dziełem naukowym jego życia jest wielotomowa *Polska Bibliografia Lekarska*.

ABSTRACT

Prof. Stanisław Józef Konopka, founder and long-time director of the Main Medical Library in Warsaw, outstanding historian of medicine, and master of medical bibliography. During World War I he was an officer in the Austrian Imperial-Royal Army, and after Poland regained independence he served in the Polish Army until 1939 and reached the rank of lieutenant colonel. In the years 1918-1919, during the Polish-Ukrainian fighting, he took part in the relief of Przemyśl and Lwów, then he took part in the Polish-Bolshevik War in 1920. He completed his medical studies at the Faculty of Medicine at the Jagiellonian University in Kraków, graduating in 1925. He received his doctorate in all medical sciences in 1930 at the Faculty of Medicine of the Jan Kazimierz University in Lwów. In the years 1925-1939 he was the head of the Library and Medical Museum at the School of Sanitary Cadets in Warsaw. During the German occupation he participated in secret teaching, in 1943 he was arrested by the Gestapo, he was imprisoned in Pawiak, and then in German concentration camps at Majdanek, Gross-Rosen and Litoměřice. In June 1945, he founded the Main Medical Library, which he directed and developed until 1970, and this institution became a significant centre in its category, not only nationally but also in Europe. In the years 1957-1972 he was the editor of the journal „Archive of the History of Medicine”. Author of over 420 published works, his life's scientific work is the multi-volume Polish Medical Bibliography.

Słowa kluczowe: Stanisław Konopka, lekarz wojskowy, Szkoła Podchorążych Sanitarnych, Główna Biblioteka Lekarska

Setna rocznica I Zjazdu Historyków Medycyny (odbył się w Warszawie w 1924 r.), a także wydania pierwszego numeru wielce zasłużonego dla badań dziejów medycyny czasopisma pt. „Archiwum Historii i Filozofii Medycyny” stały się impulsem do przypomnienia postaci ppłk. prof. dr. med. Stanisława Konopki [1]. Dla wszystkich lekarzy wojskowych, w szczególności tych zainteresowanych historią polskiej wojskowej służby zdrowia, jest to osoba niezwykle ceniona, znana i szanowana, która miała ogromny wpływ na wykształcenie i wychowanie w duchu patriotycznym wielu pokoleń polskich medyków w mundurach.

POCZĄTKI DROGI ŻYCIOWEJ, EDUKACJA, SŁUŻBA WOJSKOWA

Stanisław Józef Konopka urodził się 24 maja 1896 r. w miejscowości Pilzno na Podkarpaciu [2, s. 370; 3, s. 450], w wielodzietnej rodzinie urzędnika skarbowego Karola Franciszka i Izydory z domu Tyszyńskiej. Edukację rozpoczął w 1903 r. w szkole powszechnej w rodzinnej miejscowości. Mimo posiadania czwórki młodszego rodzeństwa sytuacja materialna rodziny była na tyle dobra [4, s. 522; 5], że młody Stanisław mógł w latach 1906-1914 kontynuować edukację w renomowanym Cesarsko-Królewskim (C.K.) Gimnazjum I w Rzeszowie, zakończoną 16 czerwca 1914 r. pomyślnie zdanymi egzaminami i uzyskaniem świadectwa dojrzałości [6, s. 56; 7, s. 41, 49]. Następnie przeniósł się do Krakowa, gdzie zapisał się na Wydział Lekarski ówczesnego C.K. Uniwersytetu Jagiellońskiego, a jednocześnie jako młodzieniec wychowany w duchu patriotycznym wstąpił do Związku Strzeleckiego. Ostatnia decyzja skutkowała tym, że wkrótce po wybuchu I wojny światowej znalazł się w szeregach Legionów Polskich organizowanych przez Józefa Piłsudskiego (1867-1935). Po krótkim pobycie na froncie został z powodów zdrowotnych odesłany na tyły, co umożliwiło mu podjęcie przerwanych studiów medycznych. W grudniu 1915 r. został zmobilizowany w Krakowie do 17 Pułku Strzelców C.K. Armii, w 1916 r. mianowany chorążym sanitarnym, w lutym 1918 r. zaś – podporucznikiem sanitarnym. W szeregach wojska austriackiego brał udział w walkach na froncie rosyjskim, a następnie w Albanii i Czarnogórze. W październiku 1918 r. zakończył swą służbę w armii zaborczej, by w kolejnym miesiącu zasilić Legię Oficerską Krakowską. Wziął bezpośredni

Keywords: Stanisław Konopka, military physician, School of Sanitary Cadets, Main Medical Library

udział w zwycięskich walkach z Ukraińcami podczas odsieczy Lwowa i Przemyśla [8]. W kolejnych latach był uczestnikiem wojny polsko-bolszewickiej, na froncie pełnił m.in. funkcję adiutanta Szefa Sanitarnego 4 Dywizji Piechoty, a następnie takie samo stanowisko objął przy Szefie Sanitarnym 6 Armii. Stopniowo awansował do stopnia porucznika w 1919 r., a następnie kapitana w 1920 r.; powierzano mu coraz bardziej odpowiedzialne role. W okresie od 1 lipca 1920 r. do 1 lutego 1921 r. służył na stanowisku referenta w Sekcji Organizacyjnej Szefostwa Sanitarnego w Naczelnym Dowództwie WP [8]. Po zakończeniu działań wojennych jako kapitan podlekarz (kpt. plek.) został odkomenderowany do Uniwersytetu Jagiellońskiego celem kontynuowania studiów medycznych; w tym czasie był przydzielony do 5 Batalionu Sanitarnego (bsan) i wyznaczony nominalnie (jako nadetatowy) na stanowisko młodszego lekarza 4 Pułku Strzelców Podhalańskich (pspodh.) w Cieszynie [3, s. 450; 9, s. 386; 10, s. 1044]. Absolutorium na Wydziale Lekarskim UJ uzyskał w 1925 r., jednak nowe poważne obowiązki służbowe były przyczyną tego, że dyplom doktora wszech nauk lekarskich zdołał otrzymać dopiero w 1930 r. i wówczas został przeniesiony z grupy podlekarzy do grupy lekarzy oraz przemianowany na kpt. lek. ze starszeństwem z 1 czerwca 1919 r. [11, s. 15; 12, s. 40; 13, s. 20]. W lutym 1925 r. Konopka został skierowany z krakowskiego 5 bsan do warszawskiego 1 bsan z jednoczesnym przydziałem do Referatu Biblioteki i Wydawnictw Wojskowego Instytutu Sanitarnego w Warszawie [14, s. 99], następnie 23 grudnia 1925 r. – mianowany kierownikiem Biblioteki Oficerskiej Szkoły Sanitarnej (OSSan.) [8]. Odtąd przez cały okres dwudziestolecia międzywojennego był związany z tą instytucją, która w międzyczasie przeszła kilka reform, zmian strukturalnych i nazewnictwa (Oficerska Szkoła Sanitarna 1925-1928, Szkoła Podchorążych Sanitarnych 1928-1939, ta ostatnia od 1930 r. weszła w skład utworzonego wówczas Centrum Wyszkolenia Sanitarnego) [15, s. 180–182]. Wielkim dziełem Konopki była niewątpliwie Biblioteka i Muzeum OSSan. (SPSan. CWSan.), którymi kierował w latach 1925-1939. Biblioteka zachowała się we wdzięcznej pamięci chyba wszystkich podchorążych z Ujazdowa, co pięknie ujął w swoich wspomnieniach płk dr Tadeusz Roźniatowski (1915-1987), były podchorąży XIII Kursu SPSan.: „Prawdziwą świątynią nauki była Biblioteka Naukowa CWSan., założona i kierowana przez mjr. dr. med. Stanisława Konopkę. Położona na uboczu

wszystkich zabudowań Ujazdowa, miała ona bogaty, idealnie skatalogowany księgozbiór. Były w nim nie tylko najnowsze książki, czasopisma i inne druki polskie i zagraniczne, ale także sporo inkunabułów w ogóle 'białych kruków'. Niezmordowany mjr Konopka już wtedy redagował w Bibliotece 'Lekarza Wojskowego' – czasopismo wojskowo-lekarskie o wysokim poziomie fachowym i naukowym, pracował nad swoją 'Polską Bibliografią Lekarską' i organizował muzeum historii medycyny. W czytelni tej wspaniałej biblioteki często uczylimy się wtedy, gdy trzeba było wyjątkowego spokoju i skupienia do opanowania trudnego materiału. Biblioteka co roku przydzielała nam komplet podręczników, odpowiednio do programów studiów medycznych i wojskowych (...) [16, s. 30–31]. Warto podkreślić, że Konopka dysponował bardzo małym budżetem, a mimo to Biblioteka powiększała swój zasób każdego roku, co należało zawdzięczać licznym darczyńcom, w tym dużej grupie lekarzy wojskowych i cywilnych – np. w sprawozdaniu z 1930 r. podano, że darczyńcy ofiarowali w ten sposób 7369 pozycji [17, s. 97]. W 1927 r. stan biblioteki wynosił ogólnie 31 311 tomów, po dziesięciu latach zaś wzrósł do 109 275 tomów, co dobitnie pokazuje, jak wielką pracę musiał wykonać Konopka. Należy przy tym zauważyć, że obsada personalna obu instytucji (Biblioteki i Muzeum) była niezwykle skromna, gdyż obok kierownika obecni byli jedynie: jego zastępca (funkcję tę sprawował kpt. Antoni Czyżewicz), jeden urzędnik cywilny, jeden podoficer i dwóch szeregowych. Na nich spoczywał także ciężar prowadzenia wypożyczalni, z której w latach 1931–1936 użyczono łącznie 224 932 pozycji. Konieczne było również katalogowanie wszystkich nabytków, prowadzenie prenumeraty czasopism polskich i zagranicznych; udzielano także porad bibliograficznych i przygotowywano zestawienia bibliograficzne. Warto podkreślić, że katalog biblioteki był drukowany na łamach „Lekarza Wojskowego” – do 1937 r. ogłoszono 238 stron zawierających 3526 pozycji katalogowych [17, s. 60–63, 97; 18]. Z całą pewnością Biblioteka CWSan. w szczytowym okresie swego działania plasowała się na szczycie grona elitarnych krajowych bibliotek, a jeśli chodzi o zasób prac dotyczących wojskowej służby zdrowia, z całą pewnością nie miała sobie równych w kraju, co w dużej mierze było zasługą S. Konopki. Równie błyskotliwie rozwijało się Muzeum Historyczne (zwane także Muzeum Lekarskim, Muzeum Szkolnym bądź Muzeum Historii Medycyny). Osobą, która była jednym z pomysłodawców utworzenia takiej placówki, był płk dr Ludwik Zembrzusi (1871–1962), lekarz i historyk medycyny, autor wielu cennych opracowań historycznych dotyczących dziejów polskiej wojskowej służby zdrowia. Rozumiał on doskonale, że zadaniem uczelni kształcącej lekarzy wojskowych jest nie tylko przygoto-

wanie do wykonywania zawodu, ale także wychowanie młodych podchorążych w duchu patriotyzmu i na odpowiednich wzorcach godnych naśladowania. Z tego powodu w momencie utworzenia w 1922 r. Wojskowej Szkoły Sanitarnej (w dalszych latach pod nazwą OSSan., SPSan.) jej komendant płk dr Stefan Hubicki (1877–1955) wystosował „Odezwę do ogółu lekarzy polskich”, w której znalazły się następujące słowa [pisownia oryg. – przyp. aut.]: „Identyczne Szkoły Wojskowe Lekarskie istniejące w Państwach o dawnej kulturze i nieprzerwanej tradycji własnej, posiadają bogate zbiory z dziedziny rozwoju kultury narodowej i również historii medycyny w ogóle oraz medycyny wojskowej w szczególności. (...) Wojskowa Szkoła Sanitarna poczuwa się do obowiązku nawiązania przerwanej świetnej tradycji Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia i zwraca się niniejszym do ogółu Lekarzy Polskich oraz całego Społeczeństwa Polskiego z prośbą o nadsyłanie: (...) wszelkich przedmiotów odnoszących się do historii Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia (...). Szkoła nie wątpi, że Lekarze i Społeczeństwo Polskie, (...) zechce poprzeć usiłowania w kierunku stworzenia Muzeum Szkolnego, jako niezbędnego środka kształcącego i wychowawczego (...)” [17, s. 36–37]. Nie było lepszej osoby do realizacji tego niezwykle trudnego zadania niż kpt. plek. Konopka, który był nie tylko świetnie zapowiadającym się naukowcem, ale także w pełni utożsamiał się z ideą zarysowaną przez przełożonych. Nie dziwi zatem fakt, że pod jego kierownictwem muzeum zaczęło się dynamicznie rozwijać i gromadzić różnego rodzaju eksponaty związane głównie z dziejami wojskowego sanitariatu. Były one pozyskiwane dzięki darowiznom bądź zakupom co cenniejszych rzeczy. W okresie sprawozdawczym 1936/1937 udało się Konopce zdobyć m.in.: dokument nominacji na chirurga starszego w stopniu kpt. dr. Stanisława Świetlickiego z pułku Żuawów Śmierci (1863), akt mianowania dr. Jana Buczyńskiego sztablekarzem (1828), dyplom i paszport chirurga Jana Vestnera, stare ryciny i litografie czy też pierwszy gram morfiny wytworzonej w kraju (dar firmy Motor) [18]. Dowodem słuszności i skuteczności modelu edukacyjno-wychowawczego zastosowanego w legendarnej „Rzeczypospolitej Ujazdowskiej” była postawa absolwentów tej uczelni podczas II wojny światowej, gdy nie bacząc na własne bezpieczeństwo (zginęło co najmniej 136), ratowali zdrowie i życie polskich żołnierzy na wszystkich frontach toczącego się konfliktu, a pierś 34 z nich przyozdobił Krzyż Orderu Wojennego Virtuti Militari [19, s. 109–112]. Bez wątplenia swój znaczący wkład w takie wychowanie kadr wojskowej służby zdrowia miał S. Konopka. Należy pamiętać, że poza pracą na stanowisku kierownika Biblioteki i Muzeum Szkolnego realizował on szereg innych ważnych obowiązków. Aktywnie uczestniczył w wydaniu i zbieraniu materiałów

do znakomitego dzieła płk. dr. L. Zembrzuskiego pt. *Złota księga korpusu sanitarnego polskiego 1797-1918* [20, s. 174]. Był też sekretarzem (1925-1934), a następnie redaktorem naczelnym (1934-1939) wielce szanowanego czasopisma naukowego „Lekarz Wojskowy”, redaktorem naczelnym czasopisma „Revue de la Presse Médicale Polonaise”, kwartalnika wydawanego przez Biuro Propagandy Medycyny Polskiej przy Naczelnej Izbie Lekarskiej, a także członkiem Zarządu Sekcji Sanitarnej Towarzystwa Wiedzy Wojskowej [21, s. 1161, 1229, 1689, 1697; 22]. 6 marca 1936 r. został wyznaczony dodatkowo na stanowisko kierownika Naukowego Oddziału Historii Medycyny Wojskowej CWSan., gdzie prowadził z podchorążymi zajęcia dydaktyczne z historii medycyny [4, s. 524; 8]. Należał do ścisłego grona organizatorów Zjazdów Naukowych Oficerów Służby Zdrowia; łącznie odbyły się cztery zjazdy (1935, 1936, 1937, 1939) [15, s. 190–191]. Bywał także na kongresach międzynarodowych, np. na Kongresie Medycyny i Farmacji Wojskowej w Bukareszcie (1937) [8]. Mimo tak licznych zajęć zdołał dopełnić wszelkich formalności i 31 grudnia 1930 r. uzyskał dyplom doktora wszech nauk lekarskich na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie. Jego pracę doceniali także przełożeni, o czym doskonale zaświadcza opinia z 16 grudnia 1938 r. sporządzona na jego temat przez gen. bryg. dr. Stanisława Roupperta (1887-1945), Szefa Departamentu Zdrowia MSWojsk., w której czytamy [pisownia oryg. – przyp. aut.]: „Wyróżniający kierownik oddziału historii medycyny wojskowej, biblioteki i muzeum C.W.San. Bardzo wysokie kwalifikacje fachowe stawiają go w rzędzie powag naukowych w zakresie bibliografii i muzeologii” [8]. Podobnie wysoko oceniał go bezpośredni przełożony, gen. bryg. dr. Jan Kołłątaj-Srzednicki (1883-1944), komendant CWSan., który w opinii z 30 października 1935 r. napisał m.in. [pisownia oryg. – przyp. aut.]: „Na stanowisku kierownika biblioteki i wykładowcy historii medycyny wojskowej jest bardzo dobry. Ze względu na wyjątkową przydatność na obecnie zajmowanym stanowisku i ze względu na to, że daje ono całkowite zadowolenie oficerowi w jego dążeniach, nie należy zmieniać przydziału, chociaż ma on odpowiednie kwalifikacje administracyjne i kierownicze. W czasie wojny będzie dobrym komendantem szpitali etapowych. Wyjątkowa pracowitość, obok dużej inteligencji i zdolności (...)”. Nie jest zatem kwestią przypadku, że Konopka pokonywał kolejne szczeble kariery oficerskiej – do stopnia majora awansowany ze starszeństwem z 1 stycznia 1932 r. a podpułkownika ze starszeństwem z 19 marca 1939 r. [2, s. 370; 8; 21, s. 1293; 23, s. 21; 24, s. 474]. Przed wybuchem II wojny światowej zdołał jeszcze stworzyć kilka znaczących prac z zakresu bibliografii, był także redaktorem „Rocznika Lekarskiego Rzeczypospolitej Polskiej”. Napaść III Rze-

szy na Polskę przerwała jego pięknie rozwijającą się karierę naukową.

II WOJNA ŚWIATOWA I OKRES OKUPACJI

W czasie kampanii wrześniowej 1939 r. był komendantem Szpitala Polowego nr 12 w składzie Armii „Karpaty”, który rozwinął w Krysowicach, a następnie Wołostkowie w rejonie Sądowej Wiszni [25, s. 270]. W drugiej połowie września dostał się wraz ze swym szpitalem do niemieckiej niewoli, po czym trafił do Jarosławia, gdzie objął komendę szpitala dla jeńców polskich zorganizowanego w koszarach 39 Pułku Piechoty [26, s. 44–47]. Późną jesienią zdołał wydostać się z niewoli, powrócił do Warszawy, gdzie ponownie objął funkcję kierownika biblioteki Szpitala Ujazdowskiego w Warszawie, który oczywiście nie był już oficjalnie placówką wojskową, choć pracowali w nim głównie byli lekarze wojskowi, z których duża część należała do Związku Walki Zbrojnej (od 1942 r. Armii Krajowej), w tym sam S. Konopka [4, s. 523]. Zaangażował się także w działalność tajnego Uniwersytetu Ziemi Zachodnich i Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie konspiracyjnie szkolono na terenie Ujazdowa studentów medycyny [27]. 8 stycznia 1943 r. został aresztowany przez Gestapo i przewieziony do więzienia na Pawiaku [28, s. 370], skąd po krótkim pobycie trafił do niemieckiego obozu koncentracyjnego na Majdanku (oficjalnie Konzentrationslager Lublin), gdzie nadano mu więzienny numer 3379 [29]. W 1944 r. został przewieziony do niemieckiego obozu koncentracyjnego Gross-Rosen (Goczałków-Rogoźnica na Dolnym Śląsku), a w 1945 r. znalazł się w obozie w Litomierzycach, filii niemieckiego obozu koncentracyjnego Flossenbürg, gdzie 8 maja 1945 r. doczekał wyzwolenia. Przeżycie koszmaru hitlerowskich kacetów zawdzięczał po części profesji lekarskiej, dzięki której znalazł pracę na rewirze, ale także żołnierskiemu szczęściu, które pozwoliło mu wyjść z wszelkich opresji, w tym przechorować dur płamisty [4, s. 523].

PO WYZWOLENIU I W WARUNKACH NOWEGO USTROJU

W maju 1945 r. powrócił do Warszawy, która po powstaniu leżała w gruzach, Biblioteka CWSan. zaś spłonęła. Koszmar wojenny i ruina całej lewobrzeżnej stolicy bynajmniej nie załamały S. Konopki, lecz były bodźcem do dynamicznego włączenia się w proces odbudowy. Ten znakomity oficer, naukowiec i lekarz rozumiał doskonale, że ze służby ojczyźnie i narodowi nikt się nie zwalnia, a ustrój, rząd czy sojusze są rzeczą ulotną jak pierze na wietrze, dlatego trzeba pracować dla kraju w tych konkretnych warunkach, bo nikt nam

lepszycy nie zapewni. Polskę należało odbudować, a nie uprawiać donkiszoterię, licząc na „wspaniałych sojuszników”, którzy zawsze w najmniej odpowiedniej chwili wystawiają nas do wiatru, a za kilkadziesiąt lat ponownie zachęcą do stoczenia wojny na naszym terenie, bo oczywiste jest, że w swoim kraju żadnych wojen prowadzić nie będą. Konopka miał także świadomość, że państwa idealne nie istnieją; nie była nim również II RP, która po majowym puczu 1926 r. stała się państwem autorytarnym. To w żaden sposób nie zwolniło wówczas Konopki z obowiązku służby dla kraju, realizowanego w niezbyt komfortowych warunkach, często z rozdętym do granic śmieszności kultem Józefa Piłsudskiego, toteż nie mógł się poddać także w nowych realiach politycznych [30,31]. Po 1945 r. i zmianie władzy sytuacja była znacznie gorsza, a wyzwania odpowiednio większe, wymagające dużej zręczności dyplomatycznej i zdolności do kompromisu, lecz jak pokazał Konopka, dające mimo wszystko możliwość efektywnej pracy dla kraju i narodu w zgodzie z własnym sumieniem, z możliwością pozostawienia trwałych i niezwykle cennych dokonań dla przyszłych pokoleń. Bezpośrednio po powrocie objął funkcję naczelnika Wydziału Naukowo-Wydawniczego Ministerstwa Zdrowia. Jednocześnie powrócił do swej koncepcji, zgłoszonej jeszcze w 1933 r. podczas XIV Zjazdu Lekarzy i Przyrodników Polskich, utworzenia Głównej Biblioteki Lekarskiej (GBL), która gromadziłaby całe polskie piśmiennictwo lekarskie, umożliwiając dokumentowanie wkładu polskiego do rozwoju medycyny i stanowiąc wspaniałą zasób wiedzy dla wszystkich zainteresowanych medycyną [4]. Jak wspominał T. Roźniatowski: „dr Konopka po przejściu przez Pawiak, Majdanek i Gross-Rosen wrócił do zburzonej stolicy, pierwszą jego troską było odnalezienie swoich skarbów bibliofilskich. Ubrany jeszcze w obozowy pasiak biegał po ruinach, znajdował adresy i docierał do ludzi, z których wielu oprócz własnej skóry i najważniejszych rzeczy osobistego użytku uratowało – o dziwo! – powierzone im niegdyś książki. Z tych właśnie cudem ocalałych książek powstał załączek Głównej Biblioteki Lekarskiej, jednej z największych tego typu na świecie (...)” [16, s. 31]. Główna Biblioteka Lekarska powstała 8 czerwca 1945 r. i zajęła gmach przy ul. Chocimskiej 24 (obecna siedziba to Chocimska 22), jej dyrektorem został S. Konopka, który funkcję tę sprawował do 31 grudnia 1970 r. [5]. W czasie pełnienia przez niego obowiązków placówka ta, organizowana w praktyce od zera, stała się jednym z liczących się tego typu ośrodków na świecie i jedynym w kraju miejscem dysponującym tak rozbudowanym warsztatem naukowym. Należy to zawdzięczać z całą pewnością niespożytej energii, pracowitości i pomysłowości dyrektora Konopki (do 1955 r. oficjalnie kierownik GBL, potem już jako dyrektor), który starał się na wszelkie sposoby prezentować

dokonań polskich lekarzy w kraju i na świecie, a jednocześnie pozyskiwać różnego rodzaju darczyńców. Nawiązał także kontakty z podobnymi ośrodkami za granicą, co umożliwiło współpracę naukową i wymianę dubletowych egzemplarzy publikacji. Był także pomysłodawcą stworzenia sieci bibliotek jako oddziałów GBL, co znacznie ułatwiło dostęp czytelników do księgozbioru i powiększyło posiadany zasób publikacji. Poza organizowaniem i rozwijaniem GBL Konopka dbał także, jako naczelnik Wydziału Naukowo-Wydawniczego, aby w kraju ponownie były wydawane książki i czasopisma – na tym polu już 1 sierpnia 1945 r. (2 miesiące po wyjściu z obozu) wydał pierwsze polskie czasopismo „Dziennik Zdrowia”, przez 2 lata był jego redaktorem naczelnym. W latach 1945-1949 Lekarski Instytut Naukowo-Wydawniczy wydał 1824 publikacje (książki, broszury) oraz 325 zeszytów czasopism [4, s. 523–524]. 12 stycznia 1946 r. (wg opr. Z. Woźniewskiego 11 lipca 1947 r.) Konopka uzyskał habilitację (*Historia służby zdrowia w Wojsku Polskim*) i stopień docenta na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Poznańskiego. Profesorem nadzwyczajnym został uznany przez Centralną Komisję Kwalifikacyjną dla Pracowników Nauki 30 czerwca 1954 r. [2, s. 370; 4, s. 522]. Powrócił także do zajęć dydaktycznych ze studentami; w latach 1954-1966 pełnił funkcję kierownika Zakładu Historii Medycyny Akademii Medycznej w Warszawie. Był promotorem 15 prac doktorskich i opiekunem naukowym sześciu habilitacji, wychował kilkunastu historyków medycyny, w tym m.in.: Jana Chojnę, Michała Hanackiego, Teresę Ostrowską, Zofię Podgórską-Klawe. Napisał recenzję jednego postępowania habilitacyjnego i 22 doktoratów, w latach 1960-1966 przeprowadził zaś egzamin dla 576 lekarzy ubiegających się o stopień doktora [4, s. 524; 32, s. 409]. W 1957 r. Konopka został prezesem Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny (PTHM), które nawiązywało do tradycji Towarzystwa Miłośników Historii Medycyny z okresu dwudziestolecia międzywojennego; funkcję tę sprawował w latach 1957-1964 i 1967-1970, jednocześnie był przewodniczącym Zarządu Oddziału Warszawskiego PTHM (1957-1970). Bez względu na krytyczne głosy związane z funkcjonowaniem organizacji w określonej sytuacji politycznej, wymuszającej pewne kompromisy, trudno nie dostrzec pozytywnych stron jej istnienia. Sposób myślenia niektórych krytyków postępowania Konopki (i współpracujących z nim historyków medycyny) nieco przypomina spór pozytywistów z frakcją powstańczo-rewolucyjną: ta ostatnia kierowała się zawsze hasłem „wszystko albo nic”, co z reguły kończyło się właśnie niczym. Z tego powodu stopniowe zdobycze Konopki i jego kolegów (przywrócenie „Archiwum Historii Medycyny” pod nieco zmienioną nazwą – Konopka był redaktorem naczelnym

w latach 1957-1972; powrót do uczelni medycznych katedr historii medycyny itd.) należy traktować jako sukces w tej konkretnej sytuacji politycznej, a nie poddawać radykalnej krytyce noszącej znamię prezentyzmu. W tym czasie Konopka zorganizował w Warszawie dwa krajowe zjazdy naukowe historyków medycyny – w 1957 i 1967 r. – a także uczestniczył w organizacji IV Międzynarodowego Kongresu Medycyny i Farmacji Wojskowej w Warszawie w 1962 r. [4, s. 524; 32, s. 403]. Wielkie naukowe dokonania S. Konopki dotyczyły wielu pól badawczych, wydał ponad 420 publikacji, natomiast bez wątpienia dziełem jego życia jest 56 tomów Polskiej Bibliografii Lekarskiej XIX w. i XX w. (do 1965) [4, s. 523] oraz dostępna online w formie odręcznych fiszek na stronie GBL *Polska Bibliografia Lekarska za lata 1901-1939* [33]. Trudno nie zgodzić się z opinią R.W. Gryglewskiego, iż Konopkę „można nazwać mistrzem bibliografii lekarskiej” [32, s. 409]. Był dwukrotnie żonaty: po raz pierwszy w 1921 r. z Ireną z domu Urbańską (rozwód 1932), z którą miał córkę Danutę (ur. 24.07.1923); po raz drugi zawarł związek małżeński w 1933 r. z Jadwigą z domu Kula (1903-1995) [8]. Zmarł 3 września 1982 r. w Warszawie; został pochowany na cmentarzu w Wilanowie, po czym 28 października 1982 r. ekshumowany i przeniesiony na Cmentarz Wojskowy na Powązkach (kwarta 23 B, rząd 10, grób 1) [4]. Za ofiarną służbę wojskową i dokonania naukowe został odznaczony m.in.: Orderem Sztandaru Pracy I klasy (1979), Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (1956), Złotym Krzyżem Zasługi (1946) [4, s. 526], Srebrnym Krzyżem Zasługi (1928) [8,34], Medalem Niepodległości (1938) [35], Krzyżem Obrony Lwowa, Odznaką Honorową „Orleńca”, Gwiazdą Przemysła [8]. Za służbę w C.K. Armii został wyróżniony m.in.: Krzyżem Wojskowym Karola (Karl-Truppenkreuz), brązowym Medalem Waleczności (Tapferkeitsmedaille), Srebrnym Medalem Honorowym Czerwonego Krzyża (Ehrenzeichen für Verdienste um das Rote Kreuz, Silberne Ehrenmedaille) [8]. Jedną z najwyższych form pośmiertnego uhonorowania S. Konopki było w 1988 r. nazwanie jego imieniem dzieła jego życia, czyli Głównej Biblioteki Lekarskiej.

WNIOSEK

Stanisław Konopka to polski oficer-lekarz i historyk medycyny, który miał możliwość swoją działalnością w CWSan. – czyli stworzeniem Muzeum Lekarskiego, Biblioteki i prowadzeniem zajęć z historii medycyny dla podchorążych – w wyniku splotu dramatycznych okoliczności politycznych, w sposób doświadczalny udowodnić, jak wielkie znaczenie ma historia medycy-

ny i odpowiedni sposób jej nauczania dla kształtowania postaw patriotycznych oraz wychowania obywatelskiego przyszłych lekarzy wojskowych. Ich wzorowe zachowanie w czasie II wojny światowej, gdy ryzykowali, a nawet tracili życie, niosąc pomoc innym ludziom, nie wzięło się znikąd, lecz było wynikiem wspaniałego modelu wychowawczego realizowanego w „Rzeczypospolitej Ujazdowskiej”, opartego na rzetelnej nauce historii medycyny i prezentowaniu wzorców osobowych wybitnych medyków wcześniejszych pokoleń. Z całą pewnością olbrzymią rolę odegrało na tym polu Muzeum Szkolne, gdzie podchorążowie mogli mieć kontakt z dokumentami, mundurami czy wyposażeniem swoich poprzedników, co niewątpliwie było elementem działającym na wyobraźnię i wzmagającym przekaz edukacyjny. Można się tylko domyślać, jak oceniliby S. Konopka bezmyślną likwidację w 2002 r. Wojskowej Akademii Medycznej im. gen. dyw. prof. B. Szareckiego w Łodzi z następczym zniszczeniem znakomitego Muzeum Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia, które podobnie jak w CWSan. ukształtowało i wychowało kilka pokoleń polskich lekarzy wojskowych. Współcześni „reformatorzy” w sposób doskonały nie rozumieją znaczenia historii medycyny dla prawidłowego wykształcenia przyszłego lekarza, a działania zmierzające do ciągłego ograniczenia godzin zajęć z tego przedmiotu, likwidacja katedr historii medycyny, redukcja zakładów do poziomu samodzielnych pracowni mogą w efekcie doprowadzić do całkowitej dehumanizacji uczelni medycznych i przekształcenia ich w „zawodówki” lekarskie, farmaceutyczne czy pielęgniarskie, choć z dumną – aczkolwiek mało przystającą do rzeczywistości – nazwą „uniwersytet”. Efekty tego typu myślenia można już dostrzec, gdyż przez brak wiedzy historycznej niemożliwe jest korzystanie z doświadczeń naszych poprzedników, w tym unikanie ich błędów bądź wykorzystywanie trafnych pomysłów. Tragikomicznym przykładem z ostatnich lat jest postawa zarządzających służbą zdrowia i części polskich luminarzy świata medycyny w czasie pandemii COVID-19, słusznie zalecających wówczas unikanie podawania rąk na powitanie, lecz w zamian lansujących przyniesione z zachodu dość prymitywne i niezbyt eleganckie stukanie się łokciami. Gdyby znali historię medycyny, skorzystaliby zapewne z pomysłu polskiego lekarza wojskowego gen. dr. Bronisława Malewskiego (1874-1920), który już w kwietniu 1918 r., przeciwdziałając epidemii w Bobrujsku, wydał rozkaz nakazujący szarmanckim ukłonem zastąpić podawanie ręki na powitanie [36, s. 398]. Czy nie takiego pragmatycznego, a jednocześnie estetycznego rozwiązania, opartego na doświadczeniu poprzednich pokoleń, winni domagać się polscy decydenci i luminarze medycyny? Mogliby nawet dzięki temu zabłysnąć na salonach europejskich. Brak wiedzy historycznej

nie pozwala na korzystanie z dorobku poprzedników i zmusza do tworzenia własnych – bywa, że znacznie bardziej ułomnych – rozwiązań, co jest czystym marnotrawstwem. Stanisław Konopka starałby się również dzisiaj promować wśród lekarzy prowadzenie badań z zakresu historii medycyny, których efektem byłyby prace doktorskie czy rozprawy habilitacyjne (był promotorem, opiekunem, recenzentem), toteż byłby zapewne zasmucony, że na obecnych wydziałach lekarskich nie ma w praktyce możliwości przeprowadzenia habilitacji z zakresu historii medycyny (wprowadzono kuriozalne i zupełnie nieprzystające do tego przedmiotu wymagania formalne z dominującą „punktozą” jako rzekomo najlepszą oceną dorobku naukowego, co nie pasuje do dziedziny, jaką jest historia medycyny). Jest to po części wynikiem tego, że uczniowie Konopki nie wychowali swych podobnie charyzmatycznych następców, którzy mogliby na równie wysokim poziomie kontynuować dzieło mistrzów, co jednocześnie koreluje z polityką poszczególnych uczelni redukcji działów historii i godzin zajęć. Dlaczego tylko mniej niż nieliczni lekarze pracują na uczelniach w katedrach, zakładach czy pracowniach historii medycyny?! Luka pokoleniowa dotyczy nie tylko specjalności klinicznych, ale w jeszcze większym stopniu historii medycyny. Jeżeli młodzież na uczelniach medycznych nie będzie odpowiednio kształtowana poprzez naukę historii medycyny, to wychowamy zupełnie odhumanizowane pokolenie lekarzy, dla których kontakt z GBL będzie iluzoryczny lub żaden, toteż jedno z głównych dzieł mistrza Konopki okaże się niepotrzebne. Warto podkreślić, że dobry lekarz (także cywilny) to nie tylko sprawny fachowiec w swojej dziedzinie, ale także przyzwoity, wszechstronnie wyedukowany humanista i obywatel, ukształtowany na doskonałych patriotycznych wzorcach znamienitych lekarzy poprzednich pokoleń, z czego doskonale zdawał sobie sprawę S. Konopka. W tym kontekście trudno nie pokusić się o pewną smutną refleksję dotyczącą obecnego konfliktu toczącego się na Ukrainie, któremu jednocześnie, o dziwo, towarzyszy przyjazd do Polski tysięcy pracowników ukraińskiej służby zdrowia (w tym młodych zdrowych mężczyzn), co dość trafnie podsumował doświadczony lekarz wojskowy ppłk rez. dr Artur Płachta, prezes Rady Lekarskiej Wojskowej Izby Lekarskiej: „Jeżeli lekarz ucieka z kraju, w którym wybuchła wojna, jest dezertorem. Jeśli dochodzi do wojny, to co do zasady żaden lekarz nie powinien opuszczać swojego kraju – obrona ojczyzny to obowiązek obywatelski, a nie żadna łaska (...)” [37, s. 37]. W celu uniknięcia takiej sytuacji w razie ewentualnego konfliktu (oby nigdy się nie zdarzył) w naszym kraju i masowej ucieczki polskich lekarzy należy wdrożyć program naprawczy oparty na sprawdzonych wzorcach zastosowanych w dwudziestoleciu międzywojennym przez ppłk. dr. S. Konopkę

w CWSan. Idąc tym śladem, Rada Lekarska WIL wystosowała pismo do Wicepremiera i Ministra Obrony Narodowej z wnioskiem o utworzenie Muzeum Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia, w którym znalazły się następujące słowa: „Wielkie dziedzictwo, jakim są wspaniałe dzieje Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia, zasługuje na najwyższy szacunek i uznanie oraz promocję na arenie krajowej i międzynarodowej. Najlepszą formą ukazania dorobku lekarzy w mundurach jest nowoczesne MPWSZ, dysponujące wspaniałą ekspozycją wewnętrzną (sprzęt, mundury, wyposażenie etc.) i parkiem maszynowym, w którym będą prezentowane wszystkie możliwe pojazdy sanitarne (wiele rodzajów sanitarek, pojazdy opancerzone do ewakuacji rannych, śmigłowce i samoloty sanitarne, sale opatrunkowe na samochodach, elementy szpitali polowych i punktów medycznych etc.). W szanujących swoją tradycję krajach funkcjonują tego typu muzea, czego najlepszym przykładem są wspaniałe placówki w Keogh Barracks (Anglia), Paryżu (Francja), San Antonio (Stany Zjednoczone) czy Sankt Petersburgu (Rosja). (...) Na tle innych krajów, które mają swoje muzea wojskowej służby zdrowia, nie możemy prezentować się jak prymitywny lud wyrzucający na śmietnik dokonania swoich protoplastów, lecz równać do tych najlepszych (...)” [38]. Wypada mieć nadzieję, że powstanie takiej placówki będzie kolejnym pośmiertnym sukcesem S. Konopki, niezwykłego lekarza, oficera i historyka medycyny, oraz promykiem nadziei na pomyślną przyszłość historii medycyny w Polsce.

SPIS RYCIN:

Ryc. 1. Ppłk dr Stanisław Józef Konopka (1896-1982), fotografia w stopniu majora, lata 1930., źródło: GBL, DSKM, F-4337.

Ryc. 2. Tablica ku czci prof. S. Konopki umieszczona na budynku Działu Starej Książki Medycznej GBL w 2012 r. z inicjatywy pracowników GBL, Warszawa, 2024 (fot. Z. Kopociński).

Ryc. 3. Nagrobek S. Konopki na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach w Warszawie, 2024 (fot. Z. Kopociński).

Ryc. 4. Exlibris Biblioteki Centrum Wyszkozenia Sanitarnego w Warszawie, lata 1930. (archiwum autorów).

Ryc. 5. Wejście do budynku Działu Starej Książki Medycznej GBL, Warszawa, 2016 (fot. Z. Kopociński).

Ryc. 6. Tablica upamiętniająca Szkołę Podchorążych Sanitarnych umieszczona na terenie byłej „Rzeczypospolitej Ujazdowskiej”, Warszawa, 2016 (fot. K. Kopociński).

Ryc. 7. Zamek Ujazdowski, była siedziba Szkoły Podchorążych Sanitarnych, Warszawa, 2016 (fot. Z. Kopociński).

Ryc. 8. Dyplom doktora wszech nauk lekarskich wydany S. Konopce przez Wydział Lekarski Uniwersytetu

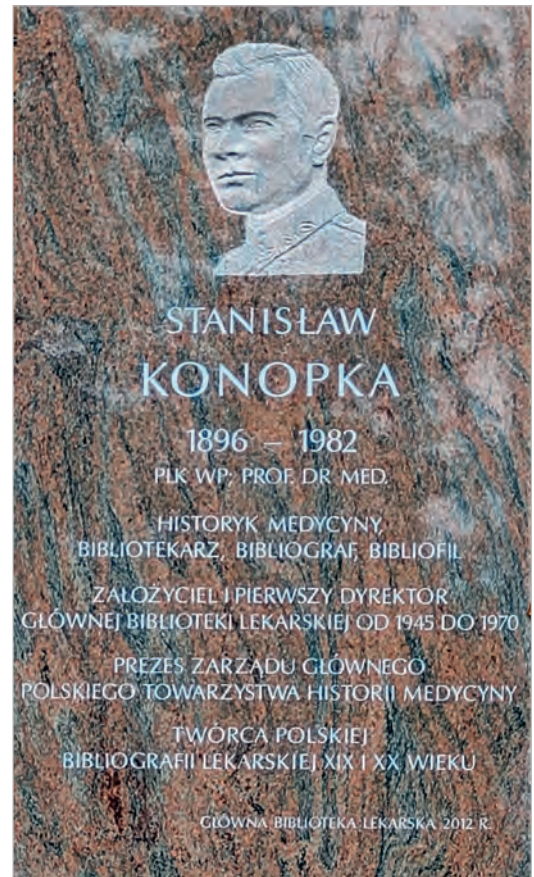
Jana Kazimierza we Lwowie 31.12.1930 r., źródło: CAW, AP 14781.

PIŚMIENNICTWO:

- [1] Gryglewski R.W., Historia medycyny, [w:] *Dzieje medycyny w Polsce*, t. 2, red. Noszczyk W., Supady J., PZWL, Warszawa (Polska) 2015, 561–572.
- [2] *Polski almanach medyczny*, oprac. Z. Woźniewski, PZWL, wyd. 3, Warszawa (Polska) 1960.
- [3] *Spis oficerów służby czynnej w dniu 1.06.1921*, Warszawa 1921.
- [4] Dusińska H., Prof. dr hab. Stanisław Konopka (1896-1982), Warszawa-GBL. *Forum Bibliotek Medycznych*, 2011, 4/2(8), 522–526.
- [5] Prof. Stanisław Konopka, [online] <https://www.gbl.waw.pl/p/prof.-stanislaw-konopka/> – 2.09.2024.
- [6] Sprawozdanie Dyrekcji C.K. Gimnazjum I w Rzeszowie za rok szkolny 1907, Rzeszów (Polska) 1907.
- [7] *Sprawozdanie Dyrekcji C.K. Gimnazjum I w Rzeszowie za rok szkolny 1914*, Rzeszów (Polska) 1914.
- [8] Centralne Archiwum Wojskowe w Warszawie, AP 14871, Roczne listy kwalifikacyjne za lata 1926-1938; Roczne uzupełnienie listy kwalifikacyjnej za 1923; Arkusz ewidencyjno-kwalifikacyjny 1924; Główna karta ewidencyjna; Odpis świadectwa nr 532 z 27.01.1933 r. wydanego przez Warszawsko-Chełmski Konsystorz Prawosławny.
- [9] *Rocznik oficerski, 1923*, Warszawa (Polska) 1923.
- [10] *Rocznik oficerski, 1924*, Warszawa (Polska) 1924.
- [11] *Lista starszeństwa oficerów zawodowych korpusu sanitarnego*, Warszawa (Polska) 1927.
- [12] *Lista starszeństwa oficerów zawodowych korpusu sanitarnego*, Warszawa (Polska) 1930.
- [13] *Lista starszeństwa oficerów zawodowych korpusu sanitarnego*, Warszawa (Polska) 1931.
- [14] Dziennik Personalny MSWojsk. nr 23 z 28.02.1925 r.
- [15] Felchner A., *Pod znakiem Eskulapa i Marsa. Służba zdrowia Wojska Polskiego (od jesieni 1918 r. do mobilizacji w 1939 r.)*, Wydawnictwo Napoleon V, Oświęcim (Polska) 2016.
- [16] Roźniatowski T., *Mój żywot lekarza wojskowego*, MON, wyd. 2, Warszawa (Polska) 1978.
- [17] *Podchorążowie z Ujazdowa. Wspomnienia Szkoły Podchorążych Sanitarnych 1922-1939*, oprac. Markowski B., Londyn (UK) 1972.
- [18] Sprawozdanie z działalności Centrum Wyszkożenia Sanitarnego za rok 1936/1937. *Lekarz Wojskowy*, 1937, 30(12), 738–740.
- [19] Englert J.L., Domaradzki Domar A., *Szkoła Podchorążych Sanitarnych 1922-1939*, Londyn (UK) 1997.
- [20] Zembrzusi L., *Złota księga korpusu sanitarnego polskiego 1797-1918*, Warszawa (Polska) 1927.
- [21] *Rocznik Lekarski Rzeczypospolitej Polskiej na rok 1936, zawierający spis lekarzy, lekarzy-dentystów, i farmaceutów oraz wykaz najważniejszych uzdrowisk polskich*, red. Konopka S., Warszawa (Polska) 1936.
- [22] Rudnicka H., Augustynowicz D., Kalendarium „Lekarza Wojskowego”. *Lekarz Wojskowy*, 2020, 98(2), 93–102.
- [23] *Lista starszeństwa oficerów zawodowych korpusu sanitarnego*, Warszawa (Polska) 1932.
- [24] *Awanse oficerskie w Wojsku Polskim 1935-1939*, oprac. Rybka R., Stepan K., Kraków (Polska) 2003.
- [25] Dalecki R., *Armia „Karpaty” w wojnie obronnej 1939 roku*, Rzeszów (Polska) 1989.
- [26] Rowiński J., *Moja służba wojskowa*, maszynopis, [b.d.], 44–47. Udostępnione autorom dzięki uprzejmości Andrzeja Duraja.
- [27] Siedlecki Z., Oddział VI-E Szpitala Ujazdowskiego w Warszawie, [w:] *Tajne nauczanie medycyny i farmacji w latach 1939-1945*, red. Dawidowicz A., PZWL, Warszawa (Polska) 1977, 222–225.
- [28] Wanat L., *Za murami Pawiaka*, Książka i Wiedza, wyd. 3, Warszawa (Polska) 1960.
- [29] Polskie Muzeum na Majdanku, [online] <http://majdank.eu/pl/prisoners/> – 2.09.2024.
- [30] Kopociński K., Kopociński Z., Lekarze obozu w Berezie Kartuskiej w latach 1934-1939 – dylematy służby w aparacie represji państwa autorytarnego. *Acta Medicorum Polonorum*, 2024, 14(1), 3–34.
- [31] Kopociński Z., Kopociński K., Szpital Ujazdowski i Oficerska Szkoła Sanitarna wobec zamachu stanu w maju 1926 r. *Niepodległość i Pamięć*, 2021, 76(4), 141–171.
- [32] Gryglewski R.W., Historia medycyny, [w:] *Dzieje medycyny w Polsce*, t. 3, red. Noszczyk W., PZWL, Warszawa (Polska) 2016.
- [33] *Polska Bibliografia Lekarska 1901-1939*, [online] <http://pbl-ikk.gbl.waw.pl/> – 2.09.2024.
- [34] Monitor Polski z 10.11.1928 r. nr 260, poz. 636.
- [35] Monitor Polski z 5.08.1938 r. nr 177, poz. 323.
- [36] Kopociński K., Kopociński Z., *Szpital Główny I. Korpusu Polskiego w Bobrujsku*, Wydawnictwo PWSZ w Głogowie, Głogów (Polska) 2023.
- [37] *Każdy ma obowiązki wobec swojego kraju*, wywiad przeprowadzony przez M. Tomczaka z A. Płachtą i S. Antosiewiczem. *Gazeta Lekarska*, 2024, 9, 34–37.
- [38] Archiwum autorów, *Apel XLII Zjazdu Delegatów Wojskowej Izby Lekarskiej z 22.03.2024 r. o podjęcie przez dr. n. med. Władysława Kosiniaka-Kamysza, Wicepremiera i Ministra Obrony Narodowej Rządu RP, pilnych działań celem utworzenia Muzeum Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia oraz zabezpieczenia materialnego dziedzictwa historycznego wojskowego sanitariatu*.

Ryc. 1. Ppłk dr Stanisław Józef Konopka (1896-1982), fotografia w stopniu majora, lata 30. XX w. Źródło: GBL, DSKM, F-4337

Ryc. 2. Tablica ku czci prof. S. Konopki umieszczona na budynku Działu Starej Książki Medycznej GBL w 2012 r. z inicjatywy pracowników GBL, Warszawa, 2024 (fot. Z. Kopociński).

Ryc. 3. Nagrobek S. Konopki na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach w Warszawie, 2024 (fot. Z. Kopociński).

Ryc. 4. Exlibris Biblioteki Centrum Wyszolenia Sanitarnego w Warszawie, lata 30. XX w. (archiwum autorów).

Ryc. 5. Wejście do budynku Działu Starej Książki Medycznej GBL, Warszawa, 2016 (fot. Z. Kopociński).

Ryc. 6. Tablica upamiętniająca Szkołę Podchorążych Sanitarnych umieszczona na terenie byłej „Rzeczypospolitej Ujazdowskiej”, Warszawa, 2016 (fot. K. Kopociński).

Ryc. 7. Zamek Ujazdowski, była siedziba Szkoły Podchorążych Sanitarnych, Warszawa, 2016 (fot. Z. Kopociński).

Ryc. 8. Dyplom doktora wszech nauk lekarskich wydany S. Konopce przez Wydział Lekarski Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie 31.12.1930 r., źródło: CAW, AP 14781.